

A photograph of a forest path. The path is a narrow, unpaved road covered in fallen leaves and some puddles, leading into a forest. On the left side of the path, there are several dead, skeletal trees with no leaves. On the right side, there are living trees with autumn-colored foliage in shades of yellow, orange, and brown. The background shows a hazy, overcast sky and distant hills. The overall mood is somber and emphasizes the loss of forest life.

SAČUVAJMO NAŠE ŠUME

Dr Mihailo Ratknić
Institut za šumarstvo-Beograd

„Osećaj građanske odgovornosti započinje sa poštovanjem šume“

Denis de Rougemont (1906-1985)

Od perioda pripitomljavanja životinja radi podmirenja svojih potreba, započelo je intenzivnije dejstvo čoveka na vegetaciju i zemljište. Nomadsko stočarenje predstavljalo je jedno od najznačajnijih razdoblja migriranja većih ljudskih zajednica uslovljeno potrebom za novim prostorom za ispašu i održavanje stoke, najčešće ovaca i koza.

To je period kada počinje razdoblje intenzivnije antropogene erozije zemljišta.

MEDITERAN

Na području Mediterana umesto prirodnih šuma, danas imamo plantaže maslina, badema, vinove loze, aromatičnog bilja i slično.

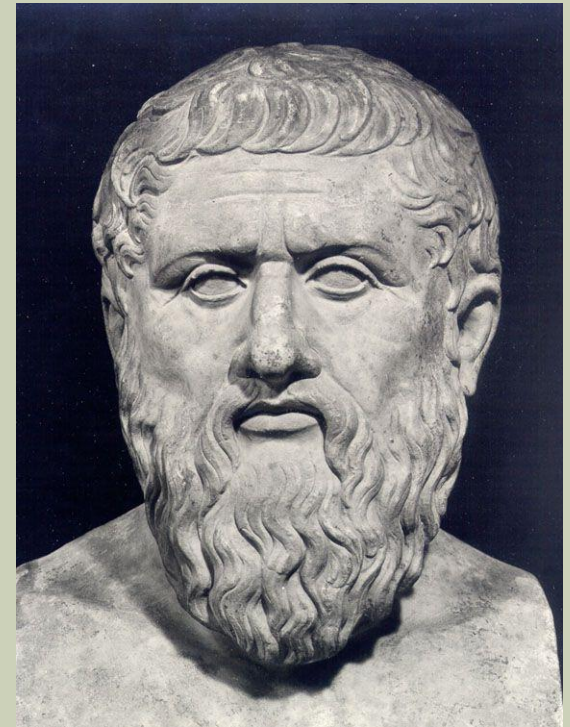
Prirodna vegetacija, sastavljena od hrastova, bukve, borova, kedra i mnogih drugih vrsta, krčena je radi dobijanja zemljišta za poljoprivredne kulture, ogrev, izgradnju kuća i brodova.

Grčka

Uništavanje šuma u antičkoj Grčkoj javljaju se oko 650. god. p.n.e.

“Nakada su planine Atike bile dobro pošumljene. Planine koje su do nedavno imale drveće, a sada nemaju ništa sem pašnjaka za pčele” Platon.

424 – 348 PRN.

Italija

Oko 300. god.p.n.e. Italija i Sicilija su bile još uvek dobro pokrivene šumom, ali potreba za zemljom i drvetom dovode do njihovog ubrzanog uništavanja.

Mnoga pristaništa su zatrapana nanosom, a neki priobalni gradovi su odvojeni od morske obale.

AFRIKA

Severna Afrika je nekada bila poznata kao zemlja “neprekinutog hlada”.

Keramički mozaici iz 4. veka u Alžiru prikazuju lavove, pantere, nojeve i mnoge druge životinje, kao i kedrove i hrastove šume.

Od početka nadiranja Rimskog carstva u severnu Afriku, Maroko je izgubio oko 6 miliona ha šuma.

BLISKI ISTOK

Pre oko 3.000 godina, car Solomun (961-922. p.n.e.) sklopio je sa kraljem Tira (današnji Liban) ugovor o isporuci kedra i čempresa iz ovih šuma u cilju gradnje hrama u Jerusalimu.

Na ovom poslu je bilo angažovano 80.000 drvoseča i 70.000 radnika za vuču drveta do mora.

Površina od oko 5.600 km² pod šumom potpuno je uništena. Libanski keder je pao u zaborav, a od potpunog uništenja sačuvano je pre 300 god. Između preostalih 40 stabala kedra, prostor je ograđen kamenim bedemom i čitavo mesto je proglašeno svetim. Kedrovo drvo se danas nalazi na libanskoj zastavi, grbu i novcu.

Holy of Holies

MESOPOTAMIJA

Viseći vrtovi Vavilona su svrstani u sedam svetskih čuda starog sveta. Vavilon je imao klimatizaciju još pre 2.600 godina, a danas leži sahranjen pod naslagama peska.

Razlog propasti treba tražiti u rečima vladara Navukodonosora (600.god. p.n.e): „Ono što nijedan kralj nije učinio, ja sam ... Zid kao planina, koji se ne može pomeriti, ja podigoh ...Iskopah velike kanale i dovedoh obilne vode svim ljudima. Popločah ulice Vavilona kamenom iz planina... Palate i hramova ja izgradih. Ogromne kedrove iz planine Lebanon je posekoh,,

Velikih seča Libanskog kedra potpuno je ogolila planinska područja koja su gravitirala Eufratu. To je dovelo do inteziviranja vodne erozije, a time i doprinelo zatrpavanja kanala za navodnjavanje bez kojih je život bio nemoguć.

AZIJA

U Kini se razvoj poljoprivrede bio zasnovao na proizvodnji prosa. Uništavanje šuma je dovelo do toga da je nestao najveći deo prirodnih šuma Kine.

To je dovodilo do čestih katastrofalnih poplava izazvanih Žutom rekom.

Slično je bilo i u Japanu i u Indiji.

JUŽNA AMERIKA

Civilizacija Maja je krčila džunglu i na padinama pravila terase, kao pokušaj da se spreči ili ublaži erozija zemljišta.

Početak opadanja Civilizacije Maja počinje krčenjem šuma. Uništavanje šuma odvijao se istovremeno na skoro celom području što je dovelo do degradacije prirode.

Civilizacija Maja je iznenađujuće brzo nestala. Gradovi su masovno napušteni, prestalo je podizanje svih objekata, uključujući i kamenih stubova na kojima su beleženi značajni događaji.

U sklopu brojnih faktora koji su doveli do ovako naglog kolapsa, jedan od značajnijih je odnos prema prirodnoj sredini u kojoj je društvo postojalo.

SEVERNA AMERIKA

Uticaj indijanske kulture na degradiranje prirodnih resursa bio je zanemarljiv. Iako su koristili neke obrade zemljišta, oni su pretežno živeli od lova i ribolova; skupljanja bobičastog i koštunjavog voća i slično.

Obaranje prvog drveta od strane kolonista Novog Sveta (Amerike) bio je početak najdrastičnijeg pustošenja zemljišta u svetskoj istoriji.

ŠUME DANAS U SVETU

Godišnja stopa smanjenja površina pod šumama kreće se od 0.2% (na prostoru Severene Amerike) do čak 1.3% (na području Meksika i Karibskih ostrva).

U narednih 100-200 godina, pri ovakvoj brzini i intenzitetu eksploatacije, najveći deo tropskih kišnih šuma bi mogao biti uništen ili bar, preveden u neki oblik sekundarnog tipa vegetacije obradive površine, plantaže, farme, rekreativni centri, sportski tereni).

Godišnje se uništi preko deset miliona hektara šuma. Kao posledica vekovnih uništavanja, danas postoji samo još oko 50% tropskih šuma. Najčešće su uništavane tropske kišne šume ili prašume.

Kada se poseče drveće, zemljište brzo propada, isušuje se pregrevanjem i odnosi erozijom izazvanom jakim padavinama.

Uništavanjem se gubi ogromno biološko (florističko) bogatsvo tropskih šuma, kao i mnogobrojni proizvodi organizama koji žive u njoj, a koji predstavljaju izuzetne i jedinstvene resurse za opstanak čovečanstva i biosfere u celini.

Dinamika nestanka civilizacija od trenutka uništenja šuma.

- uništavanje šuma;
- erozija zemljišta;
- promene hidrološkog režima (naglo oticanje sa strmijih padina, vode opterećene nanosom);
- poplave u ravničarskim područjima (aluvijalne naslage, močvare);
- promene u režimu padavina (zbog unuštavanja šuma padavine su ređe i manje po količini);
- učestalije i dugotrajnije suše;
- pogoršanje uslova za poljoprivredu (naročito za mezofilnije kulture);
- osiromašenje zemljoradnika, postepeno opadanje ekonomske, političke i odbrambene moći društva:
- kolaps društva (uz sadejstvo niza drugih činilaca).

Destruktivni procesi su prisutni i danas. Razlike su jedino u primeni tehnički savršenijih oruđa za uništavanje šuma.

